

b. r. Uwagi nad projektem o pomnożeniu do-
chodów publicznych.

UWAGI NAD PROIEKTEM

O POMNOZENIU DOCHODÓW PUBLICZNYCH.

Ten jest skutek, ten jest Owoc wolnego rządu, iż los Obyczyny jest każdemu Obywatelowi celem żądź i upragnien Jego; tym to szlachetnym uczuciem Autor Dzieła i Proiektu opomnożeniu Dochodów Publicznych podał swe myśli Stanom Seymującym. Odmiennosc zdania nie czyni różnicy, dobrej ku swemu Narodowi chęci; sposób czynienia, różność między cnotliwymi czyni Obywatelami, a chęć siły pomnożenia Kraiowej, jest spólnym im zawsze zamiarem.

Odpowiadając więc wspomnianemu Proiektowi, chęci Autora hołd oddając, a rzeczy, o które idzie, sądzę samych Stanów szukam, sądząc żebym uchybił miy ku nim wierności, gdybym nieprzekładał Jey moje myśli, które czy są stosowne, z ich godnością i nawet Interessem niechay decydują. Wiem, że Monarchowie, samymi tylko swym rządząc się Interessem nie są liczeni pomiędzy tych, którzy w potomności są wielbieni; wiem także, iak składające Osoby Stany Rzpltey pragną być policzonemi w przy bytku sławy, i to jest co daley ośmiela Pioro moje.

Czy w iedney, czy kilku, czy kilkuset Osob składająca się najwyższosc, ma iedneż nie odmiennie prawidła, ktore skoro wzrzuza, Despoty, Oligarchy i Anarchy otrzymuie przez wisko. Z najwyższych dla niey prawidel jest własność; tey ruszyć iej niewolno bez świętokradztwa, a iesli wymaga kiedy Podatkow, to nie siaga po ich majątek, lecz tylko części wyciąga na Ocalenie reszty majątku, z powinno go opiekuństwa nad własnościami Obywatelkami, a to dla całej ochrony. Cześć tey własności, znał wspomniiony Autor powinnością Najwyższości, więc gdzie

A

kto,

kto, co dzierzy przez moc Prawa, ten dzierżeć niewrufzenie powinien, taż sama władza, co nam nie gdys część znaczną włosci naszych nadała, i my się ich dziedzicami znamy, taż sama władza niektórych doczesnymi dobr posiadaczami, uczyniła, a jeśli odwołać pierwszego nigdy nie może nadania, może doczesne bez uczynienia gwałtu na cudzey własności odebrać, żadney zaitte nie widząc różnicy od wyzucia się czy doczesnego czy też wiecznego nadania, iak iedne tak i drugie nadanie wzrufzać bez zgwałcenia wiary Publiczney niepodobna.

Gdy więc raz doczesny dochod Starostw, stał się posiadających własnością. Rzplta iako dziedzicka, już kontraktuiącej strony, lecz nie rozkazuiącej miec powinna postać, a gdy nie może strona iedna drugiej nakazywać kondycyie, iakież Rzplta mimo zapytania właścicielow może taxować i zplacać, bez uczynienia gwałtu a jeśli może uczynić, wnosząc a pari, żeżłszywszy wartość dobr niegdys nadanych, może dawne odebrać nadania, gdyż taż jest własność dziedziczna co i czasowa, rownie iak iedną tak i drugę ruszeć się niegodzi.

Z przedawczy więc Starostwa, czyli na czynsz emphiteutyyczny pusciwszy że tyle nie uczyni ile Autor po niżej suponuie w swym dowiodę miejscu, teraz nad tym się zastananiem że Ekonomika Kraiu nie tak się poprawi iak się nam wydaie. Skarb nadal niezmiernie straci, zyski gdy będą pewne dla następcow nabywaiących i naczey uważane nie będą iak zysk na Skarbie publicznym.

Ze Ekonomika w Kraiu się poprawi ma natym zasądę Autor, iż dziedzic iako na wieczystę własność więcey będzie awansował, ku Jey wydoskonaleniu, wydoskonalenie tych majątności w Proporcyci Kraiu całego nie będzie tak znakomitym, gdy mamy zawsze pod oczyma, iż zli Gospodarze opuszczaią swoje dziedzictwa, dobrzy i doczesne Tenuty, aż ku zazdrości do swey przyprow adzaią doskonałości, lecz gdy doświadczą że raz zaręczaiące Prawo a to Konstytneyia 1768, i ich własności uchybiła iak się poważą rozrządzać, gdy znać będą, że w pozniejszym czasie dla Przybywaiącej masy Pieniędzy w Europie, coż dopiero Papierowych pieniędzy, o których w swoim powiem miejscu,

fcu, staną się celem zazdrości, a może nowego podeysca Kraiowej władzy, widząc że już wielu w tym czasie woła by Possessorowie dobr po Jezuckich z swych zyskow, w części udzielili do Skarbu Publicznego. Zapewne gospodarować nie ze chcią, i Ekonomia Kraiu się niepoprawi, w reszcie zle byłby nadgrodzony tym pożytkiem, mając niezmiernie jako ponizey okazać stratę.

Gdy rzecz będzie mówić o mającey Intracie do Przybycia, okazać ją znacznie nad spodziewaną nadzieie mnieyszą, teraz sławam natym, że nadal nie zmiernie Skarb straci, odbierając czyisż wieczny.

Powiada Autor, że stanie w masie pieniędzy pewne quantum Rzplitey przez to może imy to szczęśliwością nazwać, że gdy wfzyskich majątki pomnażać się będą przez coraz więcej podrażające się Lata, iedney tylko Rzptyey będzie wzrosnienie ich niepodobne, ponieważ szacunek rzeczy z wiekiem się pomnaża, to że ciągleyszego potrzebuie rezonowania, sławię w przykładzie przed Oczy wartość pomnażających się Starostw, a ten obraz niech będzie przestroga, iak rusć może Kapitał że ruwnie w przyszłości Rzeczypospolitey. Jeśli zaś Starostwa przedamy, ostatnie te patrimonium Rzplitey, śmiało powiem, że na Skarbie Publicznym szczegulnych pomnożemy dostatki, co zaś niegdys czyniły Kwarty zastanowmy się? (a)

Gdyby pod ten czas byłyby przedone Starostwa coż byłyby za intrata, teraz ze Skarbu, ile więc teraz przeszłości do teraznieyszego czasu widziem różnicy, w takiej proporecy na przyszłość przewidujemy stratę.

Te to oczewiste widoki są powodem, że Monarchowie Dobra swe kameralne za niemogące bydz oddalonymi uważają, niewszym,

A 2

	Złote.	Gr.	Den.
(a) W Roku 1564 było Kwarty na Puł Roku			
Złł. P. 76,744, gr 13, d. 13 $\frac{3}{4}$ — na Rok	153,488	27	9 $\frac{1}{2}$
W Roku 1660, na Rok było Kwarty —	614,397	15	17
W Roku 1766 podług Lustracyi 1765 Roku			
było na Rok Kwarty — — —	2,324,433	10	8 $\frac{1}{2}$

Odpadło Krolewsczyny przez rozerwanie Polski, tudzież Darowizny zniszczyły Wielkość Jcy.

a jeżeli odprzedają to, chyba takie, które w Systemacie Ekono-
myi wcale stały się niepotrzebne, te to przeświadczenie w ni-
niejszym Krolu Pruskim sprawiło, że dla niektórych, którym
chciał uczynić swe Dobrodziejstwo kupił Dobra od partykular-
nych by je ponadawał, gdyż ten pełen ludzkości Monarcha,
zna się być władcą, a nie właścicielem Monarchyi własności,
zna że coby swych uiół Dobr Kameralnych, tyleby kiedyś na
lud jego nałożono podatku, tym to przeświadczeniem,
gdybyśmy nie tylko w Seymie w 1775. się rządźili, lecz i da-
wniej, zaśle albo nic, albo małoby potrzeba nakładać no-
wych podatkow.

Nowe, gdy będą Lustracye, nowe Skarbu Publicznego
przedaſtwa, pufzczanie na Licytacyą na 50. letnie zda się być
użyteczniejszy dla Skarbu Publicznego wiele, albowiem jest
le takich Starostw, które przez animozie, aż nader podwyższone
zostały, ktoren to zapał czyniąc awanse w gospodarſtwie w
przyſzłym czasie nadgrodzieć sobie mogliby, już tacy Poſſeſſo-
rowie nie maczali rąk swoich w czynnościach Seymu 1775.
lecz w zawierzeniu Prawa je czynili: tych awanſow ieſli Skarb
nie powroci, wielką uczyni nieſprawiedliwość, ieſli oſwiadczy
się z powrocciem pewnie oſzukany zostanie, Poſſeſſyia zaś
50. letnia zachęca do gospodarowania należytego, gdyż 50. le-
tny Poſſeſſor uważa ſiebie jako za Dziedzica, gdy zaś iego wyi-
dzie Poſſeſſyia przynajmniej nadwoynaſob nowy Poſſeſſor da-
wać będzie do Skarbu, czego obrazem jeſt poniżej okazana
płata i wartość ze Starostw.

Nieprzeczę ja, iż nowa luſtracya więkſze okaże z nich
intratę, lecz gdy uważam, niektore kwarty zbytnie wyciągnię-
te, gdy przewiduję zwyczajne przedaſtwa Luſtratorow, ktore-
go uniknąć nie podobna, albowiem Luſtratorom nie interes-
ſowany człowiek być ſię nie podeymie, roztrząſać cudzy ma-
jątek człek delikatny nie zechce, przeciwny zysku tylko ſzu-
kać będzie co widziem na luſtratorach głów żydowskich, z te-
go więc wnoſzę, iż jeżeli piąta kwarta przyidzie do Skarbu to
będzie naywięcey, nadto połowa tey piątey części ieſzcze po-
dług wspomnianego Proiektu odpadnie, gdyż prowizyia będzie

po

po $4\frac{1}{2}$ toć Skarb w iftocie nad cztery kwarty, puł kwarty wię-
 cey doftanie, gdy zaś z licytacyiow wiele ieft takich Staroftw,
 ktore nad wżelką dają proporcją nad cztery kwarty (b) to wno-
 ſieć

A 3

ſieć

(b)

WOIEWODZTWO KRAKOWSKIE

ROK Licytacyi.	Prowent Ro- czny przez Luſtracyą 1765. Roku uſtanowiony			Prowent Ro- czny przez Licytacyą u- ſtanowiony i de Skar:Kor: przez Poſſeſ- ſora Emfiteu- tycznego te- raz opłaca- ny.		
	Zł:	G:	Den	Zł:	G:	Den
1782	1346	4	4	1400		
1788	399	4		750		
1788	862	19	6	2970		
WDZTWO MAZOWIECKIE						
1779	60			62		
1779	770			770		
1788	64			143		
1788	76			118		
1788	511	10		588	10	
WDZTWO RAWSKIE						
1779	150			170		
1780	60			65	10	
WDZTWO ŁĘCZYCKIE						
1788	197	6		730		
WDZTWO PODLASKIE						
1777	90			90		
1780	51	6		61		
1703	39	10		70		
1784	60	20		80		
1784	102	28		285		
1785	72	20		85		
1788	38			100		
1788	678	12	12	690		
1788	227	18		810		

A 3

WOIE-

nie śmiało można, że nowa lustracyja nadto, gdy się odtrąci *quantum* za dożywocia ciężko będzie znaleźć wartość konna dwóch tyłicy.

Nadto skoro nie będzie Dobr Starościńskich konfyfencyja przechody Woytyka tudzież pomoc do fortec i tam na rzekach spławnych bicia tam czeka Dobr Dziedzicznych,

WOIEWODZTWA LUBELSKIE.

Woytoftwo w Przybyfławicach
 Woytoftwo w Rzczyay
 Ziemia Chełńska
 Dzierzawa Krzywola
 WDZTWO BĘŁZKIE
 Dzierzawa Wręby
 WDZTWO PODOLSKIE
 Wieś Zalatyżowka
 WDZTWO WOŁYNSKIE
 Wfi Rudki medietas
 Wieś Hnidawa
 WDZTWO KIOWSKIE
 Wieś Sierkowczyzna
 WDZTWO POZNANSKIE
 Dezerta Sytkowo
 WDZTWO KALISKIE
 Wieś Morzyfław
 Wieś Romeyki Kościelne
 Woyttwo w Krzenicy
 WDZTWO SIERADZKIE
 Wieś Sobaków
 Wieś Szadkowice

KOR Licytacyi.	Prowent Ro- czny przez Lustracya 1765. Roku ustanowiony			Prowent Ro- czny przez Licytacya u- stanowiony i do Skar:Kor: przez Posses- foraEmfiteu- tycznego te- raz opłaca- ny.		
	Złt:	Gr:	Den	Złt:	Gr:	Den
1786	70			120	16	9
1788	18	24	10	205		
1787	1016	9	6	4220		
1787	1875	14		4005		
1779	1116	16		2105		
1782	430			500		
1788	924			1080		
1784	130	18		1897		
1785	120			120		
1783	80			200		
1784	192			1100		
1786	492			492		
1785	249		12	900		
1788	365	20	12	910		

Gdy

Gdy więc bronię własności Starościńskich, nie jestem tej myśli by nowego nie znali podatku, jako też nadgrody Seymu 1775, niechciały cokolwiek nadgrodzić Rzpltey wzorem Ordynacyi Ostrowskiej, gdy Dziedzic w spadku z własności Dziadów swoich ofiarnie część swego majątku, by Starośća więcej z Dobr swoich się nie przyłożył nad niego byłaby niefortunność, lecz by tylko z tych dwoch zrodził znaleźć się mógł podatek na to przyjąć nie mogę. Na Awanse zaś znajdziem ielzcze Kapitały procz 400,000, z Konwencyi w pewne złożone ręce, są u partykułarnych wielkie Summy, Xięzy pokaslowanych w Kordonie jako też Wsie i Grunta wynależć potrafi Kommissyia Skarbowa, ktore przez wspomnianą Konweneyią Rzpltey zostały się własnością, nadto może ielzcze się znajdzie więcej własności Rzpltey miało zaciągania długow, z potrzeby można by ze dwa miliony złotych między wybić na rzecz Rzpltey, byle do skarbu przyjmowane w części podatkow przyjęte byli, nadto naywięcey Troiakow by bitych było, gdyż ten pieniądz przez Kotlarzy na naprawki używany ulżywa nader ciężkich piędzy. Gdyby zaś niefortunnością to dostatecznym nie było, miało zaciągania Summ za granicą, a przyszło do niefortunnego udania się papierowych robienia pieniędzy podatek do ich wykupywania iak nayprędzszy byłby potrzebny, gdyż fundusz umarżający długi Rzpltey za mały ielzcze bym sądził, a raz wdanie się w papierowe pieniądze zawsze bym strasznym znajdował, wszak inaczey patrzamy na asygnacyie teraznieysze Moskiewkie, a inaczey za Panowania Elzbiety, gdy się zaczynały, krok albowiem do zlego pierwszy tylko cieszkiem jest, więc wzorem rozsądnie postępującego Domu Austryackiego, iak nayprędzey wykupywać, gdyż choć to uraziło Autora, zem w dawnym mym piśmie, nazwał je trucizną majątkow Naszych, toż samo potwierdzam rzecz tylko należy obszerniey wyprubować.

Czy papiery Skarbowe, czy Asygnacyie, czy bankozetel pod iednym papierowych pieniędzy znane są imieniem, w użyciu w dwoiakiey tylko uważane postaci bydź mogą, albo uważając iako za rzecz ulżającą ciężar piędzy albo dług Kraiowy, pierwsze choć nie jest bez skutecznych narzekania, światłych autorow, iako to Huina, zdaie się bydź potrzebą w Kraiach nader w
Pinię-

Piędze obfitujących, które przez częste używanie w handlu czują się przykrym ciężarem. Nadto Gmin piędzy ieszcze czynią tym łatwość co handlują w Kraiach cudzych i na siebie prowadzić mogą handel, tak naprzykład jak Angielscy Negocjatorowie kupczą w Portugalyi, a to traktatem 1703. w takim to przypadku jest Anglia, Hollandya, Genua.

By nychgtaiey życzyć swemu Kraiowi, ażeby, zaś kiedy Polska do tego przyść miała, żądanie jest czoce, pozycya Topograficzna staie się próżney żądzy przyczyną. Ożywiający się po trochu przemyśl, niektóre widoki, czynią, iż przy Woylku i rozsądnym rządzie stanem się możnemi, lecz nigdy tak bogatemi, albowiem nato handel nie tylko morski, lecz i Indyi jest potrzebny. Będzie więc u nas długiem, dług, że jest nieszczęściem każdego, więc będzie i naszego Kraiu.

Lecz nie na tym skończyłaby się niedola Nasza. Nie wspominać, tutaj jak Europa straciła na odkryciu drogich Metallow Ameriki, rzecz jest mowić o idealnych piędzach te gdy są rękomynią bogactw, toć powinny być skutkiem ichże, Rolnictwo, Handel, Przemysł, styl siodki rządu i obcych ściągający Obywatelów skutkiem są prawdziwych bogactw krajowych, papierowe zaś piędze, coż znaczą? fałszywą nadętość bogactw, bo z tych zrodzić nie pochodzą, a zatem bogatą nędze. Tak jest zaisle potrzeba, czyni industrią, industria ściaga bogactwa, bogactwo idzie z rzemieślnikiem, gdzie tańsze znajdzie wyżywienie, te przelewają się muszą przez potrzebę bogatych, tam gdzie ich niemasz, i tak jak wszystkie żywioły dążą ku równoważności równie i bogactwa wpływ swoy mają, gdzie swe dostatki za tanie wymieniają towary, towary podnoszą się w górę, lub spadają podług proporcji piędzy, lubo kłęski głodu, czyli i szczęśliwey konsumpcji podnosi szacunek towaru, lecz to zawsze w proporcji mnogości wspomnianych piędzy, też piędze, gdy zastąpione są papierowemi, już płyn ku owej równoważności zatamowanym jest. Ten to los nas czeka, iż chcąc nad naturę bogactw zosłać bogatemi, nędze w korzyści otrzymamy tak przykry widok wart jest naszego zastanowienia się.

Widok

Widok ich gradacyi w Kraiu przybywających pieniędzy kwarty bydź mogą obrazem nie żadna to nadzwyczajna parcya- lność je podsunęła, lecz proporcya wielości masy piędzney, nie jednak przez to skarb publiczny nie cierpiał. Mniey było piędz w Kraiu podług tey proporecy taniosci expensował, i tak w Roku 1567. Rotmistrz na puł Roku brał Zł: 10. Towarzysz 8. 1576. Towrzych brał Zł: 20. Piefzy 10. 1609. Zł: 20, a nadzwyczaj- ny żołnierz 30. 1613. w Kraiu swym jako też cudzym Huzarz brał Zł: 15. Kozak 12. 1613. Huzarz Litewski rownie na puł Roku Zł: 18. Kozak 15. 1620. Huzarz Zł: 30. a Roku 1690. woyska 30,000. kosztowało 1,358,550. tento krotki obraz niech nam będzie że w proporecy masy piędz drogość i taniosc stae się w Kraiu każdym, a Obywatel nie podług dawney wielości lecz w proporecy majątku swego daie podatek, będzie w dzieścioro więcey piędz w Kraiu, część iego dzieścią, którą by miał nieść na publiczną potrzebę z dzieścioro więcey piędz składać się musi, a nie będzie całym iego majątkiem, lecz tylko dzieścią częścią. Autor zaś uponuie wartości komina złotych 2000. czego chibnę powyżey okazałem kalkulacyą. Okazuię 200. milionow do 20. proporecyą, mnie zaś zdaie się, iż trzeba było nie do szacunku, choćby prawdziwego stosować wartości Staro- stwa. ale kursujących piędzy, lecz iesli idealne piędze są tak do- bre jak prawdziwe, czemuż wielosc ich ograniczać?

Lecz ieszcze raz się nadniemi zastanowmy, i nad napły- wem i spływem gotowych piędz, a to ieszcze nas nie odstraszy od papirowych piędz, to forma rządu naszego niech będzie przestrogą.

Dobroć tych papirow, znajduie autor, iż będą hipoteką oznaczone na Starostwach, mało znaiąc lepszości skryptu na ogo- lney substancyi eo na wyszczegulnioney, podobneż różnicę na tych papirach znajduię, lecz gdzie iesť hipoteka prawdziwa, tam z hipoteki odpowiadać potrzeba, ieszei kiedy każem Starostom zapłacić winne Summy, czyli też moc przeważająca nie tylko w tym wiary nie dotrzymamy, lecz fundusz nasz się zmarnie, i wystawimy ich, aby znouu iakiś podatek płacili, skoroby Do- bra Ziemskie ciężar znały.

Odłożywszy na bok mniemaną hipotekę na Skarby metalowe, gdy rzuciemy na nie okiem, inaczej ich widzieć nie możemy, iak tylko skoro ruszone są natychmiast spłynąć muszą tam gdzie ich nie ma. Hiszpania nie zliczone wydobyła wielość złota z gór swoich, te zaś się rozeszły na całą Europę. Niegdyś Ateny w Skarbie swoim liczyły 10000. talentów, skoro je ruszyli, gdy ewaluowano w lat 50. nietylko cyrkulujące pieniądze, lecz wartość tak majątków publicznych, iak szczególnych pokazała się 6000. Rzym złupił, niegdys Kraie ze skarbow, też powrócił przez potrzeby będące w Kraiach złupionych, lecz tych dawnych niewspominając dzieiow przypatrzmy się Stolicom, gdzie zdają się wszystkie Kapitały Kraiu schodzić, a gdyby te się nie powracały na Prowincie byłyby bez pieniędzy a Stolica niemi zaszypaną byłaby. W okolicach gdzie się odprawiają wojny zostają że się Skarby wysypane? nie zaiste, bo tam spływ swoy mieć będą, gdzie taniość ich powoła, a tamę znajdą, gdzie idealne pieniądze prawdziwym przez szacunek towaru podnosząc je tamować będą.

Przeciwnie widziem niektórych Monarchow co Skarby wielkie składając cudze pieniądze do swoich ściągali Kraiow, a w przypadkach taniej wojnę prowadzili, gdyż nie tylko nowych nie stanowili Podatkow, lecz zaślawni rzeczy w proporcji wtenczas cyrkulujących pieniędzy taniej czynili awanse wojenne.

Ościenna nam Moskwa skromnie, za Elzbiety asygnacyi używająca, teraz zarzucona papierowemi piędzmi, niech nam nie będzie ku zazdrości, rozumiała się ona, i jeszcze po części sądzi, z nich być szczęśliwą. W pierwszych latach mnogość piędzy czynności zda się, że ułatwia w proporcji stanu ich interesów, które naturalny wżem rzeczom miały opór, a to z przyczyny interesów równoważności, lecz gdy znowu podług idealnych piędzy przyjdzie owa równoważność, taż sama przysię musi ciężkość, trudno cudzych życzeń Skarbow, gdy napływ ich być nie może żąd inąd, skoro następują idealne, a idealne, cenę rzeczypodnosząc towary za cudze wymieniać nie mogą Skarby, los ten czuć się dać Moskalom, gdy tyle mają zylku na swych asygnacyach, co my niegdys na bakach

kach i Berlinach, nie jest to żadna zbytnia expressyia, iż złe pieniądze w Kraiu więcej szkody uczyniły, iak niestanne kłeski. Spoyrzymy, albowiem na owe Jagiellow Zygmuntow czasy, dobra moneta szczęściu towarzyszyła, zła od Jana Kazmierza coraz najmocniej gnębiła. Oddaymy terazniejszemu Krolowi choźd powinney wdzięczności, ktoreu starając się o dobroć Monety, intratę z mennicy przemienił w własne uszkodzenie dla pożytku Kraiu, lecz bogactwa Kraiu zapewnił, nie trzeba nader lat starych, ażeby zapamiętać iak wiele nieszczęść ponosiliśmy, z złey wybianey Monety, gdyż lubo szacunek Metałtu, jest prawie *præcium affectionis*, lecz przez powszechną świata konkwencyą, ma swoy szacunek tak iak kauris w Indyach, teraz zaś przy papierowych pieniądzech zapewne zostalibyśmy podobnemi Koloniom Angielskim, ktore do poki papierowych nie znali pieniędzy, dopoty znali znali prawdziwe, teraz tylko papiery znają. Moskwa że cokolwiek ma pieniędzy nie Eropeyskie, lecz Ażyjatyckie ratują Państwa, zamtąd siebra kruscowe przychodzą futra drogie, a Kraie puste więc i niemające pieniędzy tanio żelazo, skury, łoie, wołki nad konsumpcyą Kraiową dają importacyą pieniędzy.

Troskliwość Autora wzapobieżeniu fałszerzom sprawiedliwa, kary na nich niebyłyby dość dostateczne, lecz przez sposoby w kurencyi łatwieyby zapobieżć, iak iakiemu seymowi; ażeby gdy Narod będzie w perswazyi, że papirowe pieniądze są istotnemi Kraiu Bogactwami, niemi na gratyfikacyie szafować niechoiał. Wszak to do R. P. pretensyi było na 132. więcej milionow? części nawet i Konstytucyami przyznanych a w Kommissyi likwidacyiney długow R. P. mało prawdziwemi uznane, a gdyby pod ten czas papirowe były znane pieniądze, iuż by Polska byłaby niemi zasypana, iak wieleż to razy szczęściem dla Kraiu było, iż gdy rwano Skarb publiczny, musier-przesłać rwać, gdy co do reszty rozszarpali, a gdyby w pełni swazyi były papiery, to może tyle by ich rozdali, ile by rzekły papiernie wystarczyły. Są to przykre wspomnienia, lecz skutek przykrzejszy, powszechne są skargi na Seym 1775. bosimy się na niego patrzyli. rozerwany Skarb 1768. ieszcze bywa wspomniany, bo był za życia Naszego, lecz gdy zayrzę w czynności

ności Kommissyi likwidacyney, co niegdyś powiedziano zdatąc sprawę z iey czynności, toż samo powtarzam, iż zdrada podeyscie, oszukanie, a częstokroć nie wiadomość, z przysięgły się na łupiewstwo Skarbu publicznego.

Konkluduje Autor iż iesli tego nie ustanowiem podatku, tedy na Dobra dziedziczne wszelki zwalemy ciężar, Ażeby więcey nie importowali do Skarbu Starostwa, iak do tych czas wnoszą, byłoby nie sprawiedliwością, by zaś nie nadać z Dobr Dziedzicznych, rzecz niepodobna, lecz iesli damy, daymy sprawiedliwie, a to rownie, nie biorąc proporecy z kominow, gdy z dymu kurzącego się wagi miałtka nicht do podatku wynaleść nie potrafi, a to jest co powinno bydź przewodztwem bez względnego prawodawcy, gdy komin albowiem do komina ma taką proporcją iak jeden do tyfiąca, będzie ze sprawiedliwy lecz gdyby R. P. tak dla iednych Obywatelow nie litościwą macochą, byłaby iak dla drugich zbyt pobłażającą matką, zkąd byśmy płacili, iesli nie z intrat naszych. Tych intrat by nie rufzyć, byłaby rzecz niepodobna, lecz gdyby iuż więcey zrodeł nie było iak Starostwa i Dziedziczne Dobra, zkądby można pociągnąć podatek, dopiero bym przysłał na kondycyą, iż wszyftek ciężar spadnie na Dziedziczne Dobra.

Gdy zaś wspomniany Projekt gwałt cudzey zda się, czynieć własności, gdy tak wiele uczynić nie może iak się obiecywać zdaie, gdy papirowe piniądze przeszkodą będą wniescia prawdziwych bogactw, a my bogatszemi nie będziemy, gdyż mnogość piniędzy, jest zawsze w proporecy ceny Produktow, gdy Obywatel przez fałszywość bogactw, nie będzie możniejszy, a podatki składać będzie większe, skoro będzie większa massa piniędzy czego wzorem są dawne płace żołnierzy, gdy w przyszłości do przeszłości wezniem proporcją, a zatym iakom iuż okazał niezmiernie R. P. straci, uważając w przyszłości zkwart iak widziemy z przeszłości, myślmy o takich podatkach, ktorze są podług Naszey możliwości, wdzięczność zawsze troskliwym i dobrze chętnym swemu Kraiowi, tym bardziey, że nie Seymującym mieymy, gdyż nie czynią z powinności swego urzędu, lecz czułości Obywatelskiej.

XVIII. 2. 360.

<http://rcin.org.pl>

3132

F

XVIII.2.360